

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 48 став 1 точка 3 од Законот за Народната банка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15, 6/16 и 83/18), член 10 став 7 од Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам („Службен весник на Република Македонија“ бр. 120/18), член 68 став 1 точка 8 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15, 190/16, 7/19 и 101/19) и точка 47 од Одлуката за методологијата за управување со ризикот од перење пари и финансирање тероризам („Службен весник на Република Македонија“ бр. 78/18 и 241/18), гувернерката на Народната банка на Република Северна Македонија донесе

УПАТСТВО

**за вршење проценка на ризикот од перење пари и финансирање тероризам кај банките, штедилниците, давателите на услуги брз трансфер на пари и овластените менувачи
(„Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 122/19)**

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со ова упатство се пропишува начинот на вршење проценка на ризикот од перење пари и финансирање тероризам кај банките, штедилниците, давателите на услуги брз трансфер на пари, субагентите и овластените менувачи врз кои Народната банка на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: „Народната банка“) врши надзор над примената на мерките и дејствијата утврдени со Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам („Службен весник на Република Македонија“ бр. 120/18) (во понатамошниот текст: „Законот за СППФТ“).

2. Основни цели на ова упатство се:

- да придонесе кон единствено разбирање на пристапот заснован врз ризици на ниво на субјект;
- да му помогне на секој субјект поодделно во дефинирање на профилот на ризик на ниво на субјект заради преземање мерки и дејствија пропорционални на природата, големината и комплексноста на активностите коишто ги извршува;
- да му помогне на секој субјект да ги насочи ресурсите и активностите на субјектот во делот на спречување перење пари и финансирање на тероризам (во понатамошниот текст: „ПП/ФТ“) соодветно на утврдените закани, слабости и заклучоци утврдени со Националната проценка на ризикот од перење пари и финансирање тероризам, со цел да го поддржи спроведувањето на Националната стратегија за борба против перење пари и финансирање на тероризам.

3. Одделни изрази употребени во ова упатство го имаат следново значење:

- 3.1. „Субјект“ е банка, штедилница, давател на услуги брз трансфер на пари, субаген и овластен менувач.
- 3.2. Под „регулатива на Народната банка“ се подразбира Одлуката за правилата за добро корпоративно управување во банка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 24/18 и 113/19), Одлуката за управување со ризиците („Службен весник на Република Македонија“ бр. 42/11, 165/12 и 113/19) и

Одлуката за методологијата за управување со ризикот од перење пари и финансирање на тероризам („Службен весник на Република Македонија“ бр. 78/18 и 241/18).

- 3.3. „Проценка на ризик“ е процес каде што субјектот преку користење фактори на ризик го утврдува инхерентното ниво на ризик на ниво на субјект.
- 3.4. „Фактори на ризик“ се факторите врз основа на коишто може да се спроведе проценка на ризикот од ПП/ФТ на ниво на субјект, како што се видови на клиенти, производи/услуги/транзакции, канали на дистрибуција и географски подрачја.
- 3.5. „Закани во контекст на ПП/ФТ“ се извори на инхерентниот ризик по поодделен фактор на ризик на ниво на субјект.
- 3.6. „Ранливост во контекст на ПП/ФТ“ го подразбира квалитетот на интерните акти (политики и процедури), активностите на овластеното лице/одделот и на службата за внатрешна контрола на ниво на субјект заради спречување или намалување на заканите од ПП/ФТ.

За сè што не е дефинирано со ова упатство, соодветно се применува значењето на термините утврдени со Законот за СППФТ, Одлуката за методологијата за управување со ризикот од перење пари и финансирање на тероризам („Службен весник на Република Македонија“ бр. 78/18 и 241/18) (во понатамошниот текст: „Одлуката за СППФТ“) и упатствата за вршење проценка на ризикот донесени врз основа на член 146 став 1 од Законот за СППФТ за субјектите коишто се предмет на ова упатство.

4. Субјектот е должен да применува пристап заснован врз ризици при проценката на ризикот од перење пари и финансирање на тероризам на ниво на субјект.

5. Субјектот ги вклучува резултатите од спроведената проценка на ризикот во политиките, процедурите и останатите интерни акти.

6. При спроведувањето на проценката на ризикот, субјектот ги презема следниве активности:

- ја документира својата проценка на ризик;
- ги зема предвид сите фактори на ризик пред да го утврди нивото на ризик и видовите мерки коишто треба да се спроведат со цел да се намали утврдениот ризик;
- ја ажурира проценката на ризик најмалку еднаш годишно;
- воспоставува механизми за соодветно чување на податоците и
- дава објаснување за спроведената проценка на ризик на барање на органите на субјектот.

II. ФАКТОРИ НА РИЗИК

7. Субјектот при идентификување на ризиците од перење пари и финансирање на тероризам ги зема предвид следниве фактори на ризик:

- клиентот;
- државите или географските подрачја;
- производите, услугите или трансакциите;
- каналите на дистрибуција.

8. Субјектот ги определува податоците коишто ќе ги користи за секој фактор на ризик.

За потребите на ставот 1 на оваа точка, субјектот ги зема предвид следниве извори на податоци:

- националните проценки на ризикот од ПП/ФТ на земјата и на другите земји;
- упатства, циркулари и информации издадени од надлежните органи во земјата, како и изречени корективни мерки и прекршоци, доколку се јавно достапни;

- извештаи за закани, предупредувања и типологии и други информации издадени од страна на Управата за финансиско разузнавање и другите државни органи надлежни за кривично гонење;
- информации добиени од анализа на клиентот/ите;
- сопствено знаење и професионално искуство;
- информации од здруженијата или коморите на коишто субјектот им припаѓа во врска со типологии и информации за ризиците коишто се појавуваат;
- информации од извештаи на меѓународни тела надлежни за воспоставување стандарди за спречување на ПП/ФТ или листи на санкции и
- информации од сигурни бази на податоци.

9. Субјектот, со интересен акт, ги пропишува факторите на ризик и начинот на вршење проценка на ризик.

10. При проценката на ризикот од повремени трансакции, субјектот не е обврзан да ги идентификува сите фактори на ризик пропишани со ова упатство, туку само оние коишто се релевантни за одредената трансакција.

11. Субјектот, со интересен акт, го пропишува водењето евиденција и документирањето на проценката на ризикот и сите промени во проценката на ризикот од ПП/ФТ.

III. Матрица за проценка на ризикот од ПП/ФТ на ниво на субјект

12. При утврдувањето на значењето на факторите на ризик, субјектот обезбедува податоци за поодделни елементи во рамки на секој фактор на ризик што треба да се анализираат согласно со насоките дадени во ова упатство, а се карактеристични за конкретниот субјект.

Субјектот го утврдува нивото на ризик по поодделен елемент, користејќи одредени варијабли, како на пример: податоци за бројот на клиенти, бројот на сметки, салдо на сметката на крајот на одреден период, бројот на трансакции, просечната вредност на трансакцијата и сл.

Врз основа на овие варијабли се утврдува нивото на ризик по елемент, а потоа врз основа на сите елементи коишто се земени предвид по одделен фактор (клиент, производ/услуга/трансакција, канали на дистрибуција и географски подрачја) се утврдува нивото на ризик по фактор.

Субјектот ја утврдува ранливоста по елемент и по фактор врз основа на критериумите за ранливост дефинирани во ова упатство и во матрицата дадена во анексот 1 којшто е составен дел на ова упатство.

Врз основа на видот и обемот на закани (утврдениот инхерентен ризик) и степенот на ранливост на секторот којшто произлегува од соодветноста на поставеноста на интерните контролни системи, субјектот е должен да го утврди нивото на резидуален (агрегатен) ризик и соодветно да ги распредели ресурсите неопходни за борба со перење пари и финансирање тероризам.

Субјектот треба да биде сигурен дека доделената оценка за ризик го одразува неговото разбирање на ризикот од ПП/ФТ. На барање на Народната банка, субјектот треба да ја образложи проценката на ризик.

IV. ПРАВИЛА ПРИМЕНЛИВИ ЗА БАНКИТЕ

Фактори на ризик коишто се однесуваат на клиентот

13. Банката при идентификувањето на ризикот поврзан со клиентот ги зема предвид ризиците поврзани со дејноста или професионалната активност на клиентот, неговата репутација, како и природата на неговото однесување.

14. Факторите на ризик поврзани со дејноста или професионалната активност на клиентот коишто банката ги анализира се следниве:

- дали клиентот е поврзан со дејности или активности коишто се изложени на поголем ризик од корупција, како на пример: градежништво, фармација, здравство, трговија со оружје, одбрана, рударска индустрија или јавни набавки;
- дали клиентот е поврзан со дејности или активности коишто се изложени на поголем ризик од ПП/ФТ, како на пример: трансфер на пари, приредувачи на игри на среќа или трговија со благородни метали;
- дали клиентот е поврзан со дејности или активности коишто вклучуваат значителни износи на готовина како дел од редовното работење (како на пример: ресторани, бензински пумпи, овластени менувачи, приредувачи на игри на среќа и сл.);
- дали клиентот врши трговија со стоки и услуги со голема вредност (автомобили, уметнички слики, нафта, благородни метали и сл.) или вредност чијашто висина е тешко да се процени (софтвер, консултантски услуги, истражување на пазарот и сл.);
- дали клиентот е правен аранжман, која е целта на неговото основање и која е неговата дејност;
- дали клиентот и неговиот вистински сопственик се носители на јавна функција или се блиски соработници со лица коишто се носители на јавна функција;
- дали клиентот е правно лице со несразмерно мал број на вработени лица во однос на обемот на работа и дејноста којашто ја врши;
- дали клиентот е правно лице над кое се применуваат барања за обелоденување податоци со кои се обезбедуваат јавно достапни информации за вистинскиот сопственик на клиентот (како на пример: акционерско друштво со чии акции се тргува на регулиран пазар);
- дали клиентот е банка или друг вид финансиска институција којашто работи во земја којашто нема ефикасен систем за спречување ПП/ФТ и над која не се врши супервизија во поглед на обврската за спречување перење пари и финансирање тероризам и
- дали клиентот е банка или финансиска институција над која се изречени санкции или други мерки од страна на надлежен орган во изминатите 5 години поради неисполнување на обврските за спречување ПП/ФТ.

15. Факторите на ризик поврзани со репутацијата на клиентот коишто банката ги анализира се следниве:

- дали постојат негативни извештаи од веродостојни и сигурни медиуми или други извори на информации за клиентот, како што се сознанија за казниви дела или врски со тероризам или финансирање тероризам. Притоа, за овие сознанија не е потребно да биде донесена правосилна судска пресуда;
- дали поради управни или кривични постапки или сознанија за терористичка активност или финансирање тероризам, имотот на клиентот, неговиот вистински сопственик или на кое било лице за кое се знае дека е тесно поврзано со нив, му бил замрзнат или банката има основа за сомневање дека имотот на клиентот му е замрзнат;
- дали банката има други негативни информации за интегритетот на клиентот и неговиот вистинскиот сопственик, а со кои банката се стекнала за времетраење на деловниот однос.

16. Банката треба да има предвид дека некои од факторите на ризик поврзани со природата и однесувањето на клиентот или неговиот вистински сопственик нема да можат да се утврдат при воспоставување на деловниот однос, односно тие можат да се појават откако деловниот однос ќе биде воспоставен.

17. Фактори на ризик поврзани со природата и однесувањето на клиентот коишто се анализираат од страна на банката се следниве:

- дали клиентот има сложена сопственичка структура (повеќе од две нивоа на правни лица во синџирот на сопственост);
- дали клиентот издава акции на доносител или има номинирани акционери (англ. nominee shareholders);
- дали дошло до промена на сопственичката или управувачката структура на клиентот повеќе од трипати во последните три години;
- дали за клиентот често се појавуваат известувања (алерт) коишто упатуваат на постепено сложеност и невообичаени трансакции;
- дали клиентот извршува трансакции под праговите од член 12 став (1) алинеја б) и в) и член 52 од Законот за СППФТ;
- дали дадените информации за изворот на богатство или изворот на средства на клиентот се типични за тој тип физички лица (како на пример: плата, наследство, кредити) или правни лица (како на пример: приливи се поврзани со дејноста на клиентот).

Фактори на ризик коишто се однесуваат на државата или географските подрачја

18. Банката при идентификација на ризикот којшто се однесува на државата или географските подрачја ги зема предвид ризиците поврзани со седиштето/живеалиштето на клиентот, неговата дејност/професија, целта и природата на деловниот однос, ефикасноста на системот за спречување ПП/ФТ и нивото на транспарентност и даночна дисциплина на државата во којашто клиентот и неговиот вистински сопственик имаат свое седиште/живеалиште.

19. Банката, при идентификувањето на ризикот поврзан со државите и географските подрачја, ги анализира ризиците поврзани со државите и географските подрачја во коишто клиентот и неговиот вистински сопственик:

- имаат свое седиште или живеалиште;
- имаат географска локација каде што претежно ја извршуваат дејноста;
- имаат значајни деловни активности.

20. При оценка на географскиот ризик, банката треба да ја има предвид природата и целта на деловниот однос на клиентот, како на пример:

- кога станува збор за трансакции со високоризични држави или држави во коишто дејствуваат терористички групи;
- кога клиентот на банката е друга банка, се анализира соодветноста на системот за спречување ПП/ФТ во државата во којашто овој клиент има седиште;
- кога клиентот е правен аранжман, субјектот го анализира степенот на исполнување на меѓународните стандарди за даночна транспарентност во државата каде што клиентот и неговиот вистински сопственик се регистрирани/имаат живеалиште (како на пример: листата на ОЕЦД и сл.);
- вистинскиот сопственик на клиентот има свое живеалиште во високоризична држава (офшор-држава, даночен рај, држава под санкции);
- дали клиентот е државен орган или правно лице од држава со низок степен на корупција (како на пример: според индексот на Транспаренси интернешенал).

21. Како извори на информации за утврдување на ефикасноста на системот за спречување ПП/ФТ во одредена држава се земаат следниве: високоризични држави утврдени со Националната проценка за ризик од ПП/ФТ на Република Северна Македонија, извештаите за оценка на ФАТФ или други регионални тела слични на ФАТФ; листата на ФАТФ за високоризични држави и сл.

22. Извори на информации коишто банката ги зема предвид при утврдувањето на нивото на ризик од финансирање тероризам поврзан со одредена држава се:

- постоење на информации од тела надлежни за кривично гонење или други информации од независни медиуми дека таа држава финансира или поддржува терористичка активност или е општо познато дека терористички организации делуваат во рамките на таа држава или територија и
- дали таа држава е предмет на меѓународни рестриктивни мерки коишто се поврзани со перење пари, тероризам, финансирање тероризам или вооружување воспоставени од ООН или Европската Унија.

23. Извори на информации коишто банката ги анализира при утврдувањето на нивото на транспарентност и даночна дисциплина на државите се следниве:

- информации од повеќе веродостојни извори дека државата е усогласена со меѓународните даночни стандарди за транспарентност и размена на информации, како и докази дека на соодветен начин во практиката се применуваат овие правила;
- известувањата од Глобалниот форум за транспарентност и размена на информации за даночни цели на ОЕЦД каде што државите се проценуваат за потребите на даночната транспарентност и размена на информации; проценка на усогласеноста со препораките на ФАТФ или на регионалните тела во рамките на ФАТФ, како и оценките на Меѓународниот монетарен фонд;
- дали државата има воспоставено регистри за вистински сопственик за потребите на субјектите и државните органи.

Фактори на ризик коишто се однесуваат на производите, услугите или трансакциите што ги нуди банката

24. Факторите на ризик коишто банката ги анализира при утврдувањето на ризиците поврзани со производите, услугите или трансакциите се следниве:

- степенот на анонимност на производите, услугите или трансакциите;
- сложеноста на производите, услугите или трансакциите;
- вредноста или обемот на производите, услугите или трансакциите.

25. Фактор на ризик којшто банката го анализира при утврдувањето на ризиците поврзани со анонимноста на одреден производ, услуга или трансакција е степенот до кој еден производ или услуга овозможува анонимност или го олеснува прикривањето на идентитетот на клиентот или вистинскиот сопственик (како на пример: анонимни сметки, виртуелни средства и сл.)

26. Факторите на ризик коишто банката ги анализира при утврдувањето на ризиците поврзани со сложеноста на одреден производ, услуга или трансакција се следниве:

- степенот на сложеност на одредена трансакција и вклученост на повеќе клиенти или држави;
- дали банката има познавање за ризиците при воведување нов или иновативен производ или услуга, особено кога тој вклучува користење нови технологии или начини на плаќање (како на пример: да се имаат предвид барањата во овој дел согласно со регулативата на Народната банка).

27. Факторите на ризик коишто банката ги анализира при утврдувањето на ризикот поврзан со вредноста или големината на одреден производ, услуга или трансакција се следниве:

- степенот до кој производите или услугите овозможуваат користење готови пари;
- степенот до кој производите или услугите ги олеснуваат или ги поттикнуваат трансакциите со висока вредност;

- постоење на одредени ограничувања во поглед на максималната вредност на трансакцијата или на цената на услугата со кои би се ограничила употребата на производи или услуги за целите на ПП/ФТ.

Фактори на ризик коишто се однесуваат на каналите на дистрибуција

28. При утврдување и идентификување на ризикот поврзан со начинот на којшто производите или услугите се испорачуваат до клиентот, банката го анализира ризикот во ситуации кога клиентот не е физички присутен при испораката на одреден производ или услуга, како и природата на деловниот однос помеѓу посредникот и субјектот.

29. Фактори на ризик коишто се земаат предвид при утврдувањето на ризиците поврзани со каналите на дистрибуција се:

- присуство на клиентот за време на идентификацијата;
- примена на нови технологии како на пример: мобилно банкарство (англ. m-commerce); користење виртуелни средства, на пример биткоин (врз основа на методот на последователно вршење трансакции); плаќање преку интернет – „пејпал“, „амазон пеј“, „гугл-паричник“ и сл.

30. При утврдувањето на ранливоста за банките треба да се имаат предвид барањата на регулативата на Народната банка.

V. ПРАВИЛА ПРИМЕНЛИВИ ЗА ДАВАТЕЛИТЕ НА УСЛУГИ БРЗ ТРАНСФЕР НА ПАРИ

31. Одредбите од точката 14 став 1 алинеи 1, 2, 3, 4 и 6; точката 15; точката 17 став 1 алинеи 4, 5 и 6; точката 19 став 1 алинеја 1; точката 20 став 1 алинеја 1; точката 21; точката 22, точка 24 став 1 алинеја 3 и точката 27 од ова упатство коишто се однесуваат на физичките лица соодветно се применуваат од страна на давателот на услугата брз трансфер на пари во делот на извршување повремени трансакции и следење на деловниот однос со клиентот.

32. При утврдувањето на ранливоста којашто произлегува од содржината на интерните акти (политики и процедури) се имаат предвид:

- процедурите за идентификување на физичкото лице со пропишување на минималната потребна документација за идентификување на физичкото лице во моментот на извршување на трансакцијата;
- во случај кога давателот на услугата брз трансфер на пари има деловен однос со клиентот, дали во процедурите се наведени податоци од коишто може да се согледа дали трансакциите на клиентот се во согласност со целта и намерата на деловниот однос, профилот на ризик на клиентот, неговата финансиска состојба и неговите извори на финансирање (како на пример: професија на клиентот, работодавач, висина на месечната плата и сл.).

33. Ранливоста којашто произлегува од активностите на овластеното лице/одделот за спречување ПП/ФТ вклучува:

- идентификација и верификација на идентитетот на физичкото лице со примена на стандардните документи за идентификација на физички лица предвидени со Законот за СППФТ и верификација на идентитетот на физичкото лице со користење податоци и информации од сигурни и независни извори;
- постојан увид во нумерираниот регистар со цел да се утврди фреквенцијата на извршување трансакции од страна на одредено физичко лице, со цел од него да се побара дополнителна документација врз основа на којашто ќе може да се утврди целта на извршување на трансакцијата и нејзината економска оправданост;

- анализа на клиентот (во случај на постоење на деловен однос или при појава на индикатори на сомнителност) преку прибирање информации за неговата професија, изворот на неговите средства, економската оправданост на извршената трансакција итн.;
- известувањето на Управата за финансиско разузнавање за сомнителните трансакции се врши на начин и во рокови предвидени со Законот за СППФТ. Известувањето за сомнителни трансакции треба да биде документирано, соодветно образложено и поткрепено со индикаторите за препознавање на сомнителни трансакции донесени од страна на Управата за финансиско разузнавање.

34. Ранливоста којашто произлегува од системите на внатрешна контрола го опфаќа следново:

- во случај кога физичкото лице е носител на јавна функција, давателот на услуги брз трансфер на пари ги презема мерките на засилена анализа предвидени со Законот за СППФТ и му доделува високо ниво на ризик на физичкото лице;
- во случај кога физичкото лице има живеалиште или престојувалиште во високоризична земја, давателот на услуги брз трансфер на пари ги презема мерките на засилена анализа предвидени со Законот за СППФТ и му доделува високо ниво на ризик на физичкото лице;
- во случај кога физичкото лице извршува трансакции со високоризична земја, давателот на услуги брз трансфер на пари ги презема мерките на засилена анализа предвидени со Законот за СППФТ и му доделува високо ниво на ризик на физичкото лице;
- примена на финансиските рестриктивни мерки согласно со прописите со коишто се регулирани меѓународните рестриктивни мерки;
- обуките на вработените треба да бидат соодветни на природата на дејноста на давателот на услуги брз трансфер на пари, да бидат приспособени на видот на клиенти и да ги содржат сите релевантни одредби од Законот за СППФТ и подзаконските акти коишто ја регулираат оваа материја.
- службата за внатрешна контрола врши анализа и тестирање на адекватноста на пишаните политики и процедури; избор на примерок на клиенти при што ги тестира соодветноста на анализата на клиентите и нивното ризично профилирање, како и доставувањето извештаи до Управата за финансиско разузнавање; известување до органите на давателот на услуги брз трансфер на пари за наодите од извршените контроли и сл.

VI. ПРАВИЛА ПРИМЕНЛИВИ ЗА ОВЛАСТЕНИТЕ МЕНУВАЧИ

35. Одредбите од точката 14 став 1 алинеи 1, 2, 3, 4 и 6; точката 15; точката 17 став 1 алинеи 4, 5 и 6; точката 19 став 1 алинеја 1; точката 21; точката 22, точката 24 став 1 алинеја 3 и точката 27 од ова упатство коишто се однесуваат на физичките лица/клиенти соодветно се применуваат од страна на овластениот менувач во делот на извршување повремени трансакции и следење на деловниот однос со клиентот.

36. При утврдувањето на ранливоста којашто произлегува од содржината на интерните акти (политики и процедури) се имаат предвид:

- процедурите за идентификување на физичкото лице со пропишување на минималната потребна документација за идентификување на физичкото лице во моментот на извршување на трансакцијата;
- во случај кога овластениот менувач има деловен однос со клиентот, во процедурите треба да биде наведен соодветен вид на податоци од коишто може да се согледа дали трансакциите на клиентот се во согласност со целта и намерата на деловниот однос, профилот на ризик на клиентот, неговата финансиска состојба и неговите извори на финансирање (како на пример: професијата на клиентот, работодавачот, висината на месечната плата и сл.).

37. Ранливоста којашто произлегува од активностите на овластеното лице за спречување ПП/ФТ вклучува:

- идентификација и верификација на идентитетот на физичкото лице со примена на стандардните документи за идентификација на физички лица предвидени со Законот за СППФТ и верификација на идентитетот на физичкото лице со користење податоци и информации од сигурни и независни извори;
- постојан увид во нумерираниот регистар со цел да се утврди фреквенцијата на извршување трансакции од страна на одредено физичко лице, со цел од него да се побара дополнителна документација врз основа на којашто ќе може да се утврди целта на извршување на трансакцијата и економската оправданост на истата;
- анализа на клиентот (во случај на постоење на деловен однос или при појава на индикатори на сомнителност) преку прибирање информации за неговата професија, изворот на неговите средства, економската оправданост на извршената трансакција итн.;
- известувањето на Управата за финансиско разузнавање за готовинските, очигледно поврзаните и сомнителните трансакции се врши на начин и во рокови предвиден со Законот за СППФТ. Известувањето за сомнителни трансакции треба да биде документирано, соодветно образложено и поткрепено со индикаторите за препознавање сомнителни трансакции донесени од страна на Управата за финансиско разузнавање.

38. Ранливоста којашто произлегува од системите на внатрешна контрола го опфаќа следново:

- во случај кога физичкото лице е носител на јавна функција, овластениот менувач ги презема мерките на засилена анализа предвидени со Законот за СППФТ и му доделува високо ниво на ризик на физичкото лице;
- во случај кога физичкото лице има живеалиште или престојувалиште во високоризична земја, овластениот менувач ги презема мерките на засилена анализа предвидени со Законот за СППФТ и му доделува високо ниво на ризик на физичкото лице;
- примена на финансиските рестриктивни мерки согласно со прописите со коишто се регулирани меѓународните рестриктивни мерки;
- обуките на вработените треба да бидат соодветни на природата на дејноста на овластениот менувач, да бидат приспособени на видот на клиентите и да ги содржат сите релевантни одредби од Законот за СППФТ и подзаконските акти коишто ја регулираат оваа материја.
- службата/овластеното лице за внатрешна контрола врши анализа и тестирање на адекватноста на пишаните политики и процедури; избор на примерок на клиенти при што ги тестира соодветноста на анализата на клиентите и нивното профилирање според ризици, како и доставувањето извештаи до Управата за финансиско разузнавање; известување до одговорното лице на овластениот менувач за наодите од извршените контроли и сл.

VII. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

39. Одредбите од ова упатство коишто се однесуваат на банките соодветно се применуваат и на штедилниците.

Филијалите на странски банки треба соодветно да ги применуваат одредбите од ова упатство, имајќи ги предвид одредбите од Законот за банките со кои се регулира работењето на филијалите на странски банки во Република Северна Македонија.

40. Одредбите од ова упатство коишто се однесуваат на давателите на услуги брз трансфер на пари соодветно се применуваат и на субагентите.

41. Ова упатство стапува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

У. бр.17-19545/1
11 јуни 2019 година

Гувернер
д-р Анита Ангеловска-Бежоска

АНЕКС 1

МАТРИЦА ЗА ПРОЦЕНКА НА РИЗИКОТ ОД ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ ТЕРОРИЗАМ

Матрица за проценка на ризик од ПП/ФТ на ниво на субјект										
Закани на ниво на субјект					Ранливост на ниво на субјектот					Резидуален/агрегатен ризик (закани во однос на ранливост) по фактори
Фактори на ризик	Елементи во поодделен фактор	Варијабли 1	Ниво на ризик на секој елемент	Варијабли 2	Ниво на ризик на секој фактор	Варијабли на ранливост по елемент на ниво на субјектот	Оценка на варијаблите на ранливост по елемент	Варијабли на ранливост по фактор на ризик на ниво на субјектот	Оценка на варијаблите на ранливост по фактор на ризик	Ниво на резидуален ризик (ниско, средно и високо)
		Број на клиентски; Број на сметки; Салдо на сметката на крајот на одреден период; Број на трансакции; Просечна вредност на трансакција и сл.	4 и 5 високо ризично, 3 и 2 помалку ризично, 1 и 0 ниско ризично	Св закана нивото на ризикот е вдовено на конкретниот елемент во поодделен фактор на ризик во Матрицата процентно на ризик	4 и 5 високо ризично, 3 и 2 помалку ризично, 1 и 0 ниско ризично	(До се има во предвид релевантноста на секоја одбрана варијабла на конкретниот елемент)	(Се поопишува со број 4 и 5 ако одговорот е „да“, се поопишува 2 и 3 ако одговорот е „иногда“ или со поопишува 0 и 1 ако одговорот е „не“)	(До се има во предвид релевантноста на секоја одбрана варијабла на конкретниот фактор)	(Се поопишува со број 4 и 5 ако одговорот е „да“, 0 и 1 ако одговорот е „иногда“ или со поопишува 2 и 3 ако одговорот е „не“)	4 и 5 високо ризично, 3 и 2 помалку ризично, 1 и 0 ниско ризично
Клиенти	носители на јавни функции					Адекватни политички и процесари за спречување на ПП/ФТ		Адекватни политички и процесари за спречување на ПП/ФТ		
	нерезиденти					Адекватни анализи на клиентот и итн. и адекватно профилирање		Адекватни анализи на клиентот и итн. и адекватно ризично профилирање		
	непрофитни организации					Адекватно следење на деловност однос и трансакциите		Адекватно следење на деловност однос и трансакциите		
	правни аранжмани					Препознавање на невообичаени и сомнителни трансакции – доставување на извештаи до Управата за финансиско разумевање		Препознавање на невообичаени и сомнителни трансакции – доставување на извештаи до Управата за финансиско разумевање		
	Производи/услуги/ трансакции					Адекватно истражување на оборбите на одредени лице/одделот за спречување на ПП/ФТ		Адекватно истражување на оборбите на одредени лице/одделот за спречување на ПП/ФТ		
готовински трансакции	готовински трансакции					Адекватно истражување на оборбите на субјектот		Адекватно истражување на оборбите на субјектот		
	безготовински трансакции					Адекватни обуки на вработените		Адекватни обуки на вработените		
	кредит обезбеден со депозит					Адекватен софтвер за ефикасно спречување на ПП/ФТ којшто овозможува соодветни анализи на клиентите и чување на податоците		Адекватен софтвер за ефикасно спречување на ПП/ФТ којшто овозможува соодветни анализи на клиентите и чување на податоците		
биз трансфер на пари	биз трансфер на пари					Адекватно чување на податоците, како и брзина и професионалност на нивни пронаоѓање		Адекватно чување на податоците, како и брзина и професионалност на нивни пронаоѓање		
	мобилно банкарство					Соодветно истражување на оборбите на ризиците (внатрешна и надворешна)		Соодветно истражување на оборбите на ризиците (внатрешна и надворешна)		
Канали на дистрибуција	без физичко присуство									
	со помош на посредник									
Држава или географски подрачја	листи на санции									
	листи на off-shore земји									
	листи на земји донорни давачи									
* за секој поодделен елемент и фактор на ризик субјектот треба да определи пондер/значајност кој истиот ќе ја има во конечната агрегатна оценка за ризикот од ПП/ФТ на ниво на субјектот согласно пропишана методологија со интерните акти на субјектот.										
									ВКУПЕН АГРЕГАТЕН РИЗИК НА НИВО НА СУБЈЕКТ*	